

Miljö- och energidepartementet
Att: Filip Vestling

103 33 Stockholm

Remissyttrande från SKGS över Statens energimyndighets rapport ER 2018:6 om slopande av anslutningskostnaden för havsbaserad vindkraft

SKGS lämnar följande synpunkter på rapporten.

SAMMANFATTNING

SKGS avstyrker båda förslagen till slopande av anslutningskostnaden för havsbaserad vindkraft. Vi anser att havsbaserad vindkraft ska bära sina egna kostnader, precis som andra kraftslag eller ny användning måste göra när de ansluter sig till elsystemet.

Vi baserar vårt avstyrkande på följande:

- Att den nu gällande principen vid anslutning fortsatt måste gälla, d.v.s. att den som åsamkar en kostnad för elsystemet också ska stå för den samma.
- Att förslagen inte är kompletta då de inte är fullt ut utredda, varken gällande total kostnad för samhället och kundkollektivet eller eventuella problem gentemot EU:s statsstödsregler eller rättsläget för en eventuell avgift.
- Att kostnaderna för förslagen riskerar att sänka den elintensiva industrins internationella konkurrenskraft.
- Att förslagen underminerar tilltron till elcertifikatssystemet och ökar de totala kostnaderna i elsystemet.
- Att förslagen går emot Energimyndighetens egen tidigare dragna slutsats om att stöd till havsbaserad vindkraft utöver elcertifikatssystemet inte är samhällsekonomiskt motiverat före 2030

SKGS anser vidare:

- Att uppdraget utformades på ett sätt som inte överensstämmer med Energikommissionens slutbetänkande
- Att Energimyndigheten väljer att återge 2040-målet felaktigt

SKGS är den råvaruförädlare och elintensiva industrin i Sverige, Skogen, Kemin, Gruvorna och Stålet. Basindustrin står för en viktig del av sysselsättningen i näringslivet i Sverige och industriproduktionen finns framförallt ute i glesbygden, där inte så många andra arbetstillfällen ges. Runt fabrikerna finns nätverk av mindre företag för transporter, varor och servicetjänster vilket har stor betydelse för den lokala och regionala tillväxten. Basindustrins roll för Sveriges handelsbalans är betydande och den står för cirka en femtedel av varuexporten. Möjligheten att kunna sälja sina varor till konkurrenskraftiga priser på världsmarknaden är nödvändig för svensk basindustri.

HAVSBASERAD VINDKRAFT SKA BEHANDLAS PÅ SAMMA SÄTT SOM ANDRA

Energimyndigheten (hädanefter myndigheten) utreder två förslag till slopande av anslutningskostnaderna för havsbaserad vindkraft. I det första slopas kostnaderna helt genom utflyttad anslutningspunkt till stamnätet. I det andra slopas kostnaderna delvis genom ett riktat stöd till kostnaden för sjökabel.

SKGS avstyrker båda förslagen, eftersom vi anser att havsbaserad vindkraft ska bära sina egna anslutningskostnader, precis som andra kraftslag eller ny användning måste göra när de ansluter sig. Att upprätthålla denna princip i elsystemet är viktig, eftersom den är bas för att skapa tilltro till samhällsgemensamma lösningar.

INGET AV FÖRSLAGEN ÄR KOMPLETT UTRETT

Kostnaderna för anslutning försvinner inte i något av myndighetens förslag, utan vältras istället över på andra aktörer inom elsystemet.

I första förslaget blir det andra producenter och slutanvändarna, som betalar via höjda stamnätstariffer, vilka sedan fortplantas till höjningar av region- och lokalnätstarifferna. I andra förslaget är det slutanvändarna som står för notan genom en separat avgift på elräkningen.

SKGS noterar att inget av förslagen är komplett utrett:

1. Det saknas kostnadsberäkningar och konsekvensanalyser. Detta innebär att ingen – varken myndigheten, politiker, andra producenter eller slutanvändare – i nuläget med säkerhet kan säga vad förslagen kommer att kosta.
2. Eventuella problem gentemot EU:s statsstödsregler har inte undersökts. Myndigheten uppger också att rättsläget för en avgift måste analyseras vidare.

Med tanke på att väsentliga element inte utvärderats av myndigheten eller annan relevant part anser SKGS att det vore direkt oansvarigt av regeringskansliet att i nuläget gå vidare med något av förslagen.

KOSTNADERNA RISKERAR SÄNKA DEN ELINTENSIVA INDUSTRIENS INTERNATIONELLA KONKURRENSKRAFT

Som nämnts ovan saknas kostnadsberäkningar av de två förslagen. Myndigheten anger dock några nyckeltal, vilka kan användas till en enkel överslagsberäkning.

Angående finansiering anges att +1 öre/kWh för all energianvändning i Sverige skulle generera 1,4 miljarder kronor per år. Samtidigt uppges att total anslutningskostnad för havsbaserad vindkraftsel uppgår till minst 0,8–1,1 miljarder kronor per ansluten TWh. Med andra ord skulle en "intäkt" (via höjd nättariff eller avgift) på 1 öre/kWh täcka finansiering av cirka 1,5 TWh årlig utbyggnad i förslag 1 och uppemot kanske 3 TWh i förslag 2.

För en privatperson med elförbrukning på 20 000 kWh/år skulle en avgift på 1 öre/kWh betyda en merkostnad på 200 kr/år, vilket många kanske inte ens skulle notera. För den elintensiva industrin, som förädlar cirka 40 TWh per år, handlar det dock om helt andra kostnader. En höjning med 1 öre/kWh skulle ge en ökad årlig kostnad på 400 miljoner kronor, 2 öre/kWh ger 800 miljoner/år o.s.v.

Eftersom den elintensiva industrin verkar på globala marknader, där priser sätts i tuff internationell konkurrens kan vi inte kompensera för ökade kostnader genom att höja priset till kund. Istället tvingas vi absorbera de ökade kostnaderna med sänkt marginal och lönsamhet som resultat. Detta slår direkt mot vår internationella konkurrenskraft och indirekt mot exporten, jobben och välståndet.

BÅDA FÖRSLAGEN UNDERMINERAR TILLTRON TILL ELCERTIFIKATSSYSTEMET OCH ÖKAR KOSTNADERNA

Myndigheten konstaterar att ett slopande av anslutningskostnaderna för havsbaserad vindkraft leder till att konkurrensen mellan kraftslagen i elcertifikatssystemet förändras. Myndigheten påpekar att detta riskerar att leda till undanträngning av andra kraftslag, oavsett vilket av de två förslagen som eventuellt skulle appliceras.

SKGS ser det som mycket olyckligt om teknikneutraliteten i elcertifikatssystemet skulle frångås, eftersom detta har varit en central del i systemets funktionalitet allt sedan det startades. Vi bedömer att det skulle resultera i en snedvriden konkurrenssituation inom systemet och en osäkerhet om vad som egentligen gäller. Detta skulle i sin tur allvarligt skada investerarens tilltro till systemet.

Vidare anser SKGS att ett riktat stöd till havsbaserad vindkraft, vilket är ett volatilt kraftslag, riskerar att leda till att andra kraftslag som är planerbara, t.ex. kraftvärme och kärnkraft, slås ut. Med andra ord riskerar ett riktat stöd till havsbaserad vindkraft att försämra möjligheterna att balansera elsystemet, d.v.s. ge en utveckling motsatt den riktning vi vill gå.

För SKGS framstår det också som oförklarligt varför någon vill subventionera in dyrare kraft i elsystemet än nödvändigt. Ett mål är satt för utbyggnad inom elcertifikatssystemet till 2030 och sedan måste det vara upp till marknaden att göra detta till lägsta möjliga kostnad, vilket för närvarande innebär landbaserad vindkraft och kraftvärme.

SÄRSKILT STÖD TILL HAVSBASERAD VINDKRAFT ÄR INTE SAMHÄLLSEKONOMISKT FÖRSVARBART

Myndigheten har i en tidigare rapport¹ konstaterat att ett särskilt stöd till havsbaserad vindkraft, utöver elcertifikatssystemet, inte är motiverat före år 2030. Detta på grund av att:

- Den samhällsekonomiska kostnaden vida överstiger nyttan
- Det finns stor potential av billigare tekniker
- En utbyggnad av havsbaserad vindkraft riskerar att påverka elsystemet negativt
- En svensk utbyggnad av havsbaserad vindkraft har en mycket liten betydelse för kostnadsutvecklingen i Sverige specifikt

¹ ER 2017:3 Havsbaserad vindkraft, en analys av samhällsekonomi och marknadspotential

I den rapport som nu remitterats uppger myndigheten att deras tidigare bedömning allt jämnt gäller.

SKGS höll med om myndighetens slutsats när rapport ER 2017:3 remitterades och vår åsikt har inte förändrats sedan dess.

FELAKTIGT UTFORMAT UPPDRAG

I Energikommissionens slutbetänkande anges att "Anslutningsavgifterna till stamnätet för havsbaserad vindkraft bör slopas. Formerna för detta måste dock utredas närmare."

Eftersom "bör slopas" används istället för "ska slopas" står det klart att kommissionen inte var överens om ett slopande, utan ville se ytterligare fakta på bordet innan ett beslut eventuellt kunde tas.

Regeringens utredningsuppdrag till myndigheten är tyvärr inte formulerat i enlighet med kommissionens betänkande. Istället för att be myndigheten att brett och förutsättningslöst undersöka för- och nackdelar med slopade anslutningsavgifter, systemnytta, samhällskostnader etc. andas uppdraget till myndigheten att avgifterna *ska* slopas och ber om förslag på hur detta kan göras.

SKGS ser det som mycket olyckligt att uppdraget vinklats, då de felaktiga återgivningarna av vad som faktiskt står i slutbetänkandet i ett längre perspektiv kan äventyra energiöverenskommelsen (EÖ). Energiminister Ibrahim Baylan har själv i publika sammanhang berättat att varje ord i EÖ vägdes på guldväg och att det krävdes långtgående politiska kompromisser för att nå en överenskommelse. Att då äventyra detta genom att ensidigt tolka eller snedvrída vad som faktiskt avtalats är ett oroande och lättsinnigt sätt att vårda EÖ.

MYNDIGHETEN TOLKAR 2040-MÅLET FELAKTIGT

I Energikommissionens slutbetänkande anges att "Målet år 2040 är 100 procent förnybar elproduktion. Det är ett mål, inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft och innebär inte heller en stängning av kärnkraft med politiska beslut."

Eftersom kärnkraft inte är förnybart har de två målmeningarna ett inbyggt motsatsförhållande, vilket föranledde en hel del debatt när EÖ presenterades. SKGS och många andra intressenter undrade vad politikerna egentligen avsåg, men fick till svar att utan denna typ av politiska formuleringar hade en överenskommelse inte kunnat nås.

I sin rapport väljer myndigheten konsekvent att enbart referera till den första av de två målmeningarna, d.v.s. att målet 2040 är 100 procent förnybar el. Den läsare som inte känner till EÖ och som inte vet den politiska känsligheten i hur meningarna formulerades får lätt uppfattningen att myndigheten beskriver hela bilden och att det finns en politisk överenskommelse om att fasa ut kärnkraften till 2040.

SKGS noterar att myndigheten gör sin egen tolkning av EÖ och ser detta som mycket olyckligt. Som myndighet med expertkunskap bör myndigheten hålla sig de formuleringar som lagts fast i EÖ.

Stockholm den 9 april 2018

Anna Holmberg
Energidirektör SKGS